

Nr. 18 MAJ 1989

KIM - NYT

MEDLEMSBLAD FOR "Kinder i Musik" 6. ARGANG

KORT PRÆSENTATION AF KIM "KVINDER I MUSIK"

Formålet med KiM, "Kvinder i Musik", er at støtte kvinder i deres professionelle beskæftigelse med musik og at forbedre deres vilkår og status i det danske musikliv.

KiM opfordrer kvinder til at komponere samt udvikle, uddanne og udfolde sig på områder, der traditionelt ikke har været betragtet som kvindelige - således også indenfor arbejde af mere eksperimental karakter.

KiM arbejder med:

- at arrangere koncerter, både klassiske og rytmiske, samt koncerter, hvor generne blandes
- et arkiv, der indsamler og registrerer materialer om kvinder i musik. Arkivet indeholder bl.a. følgende:
Bånd, som kan bruges til studiebrug.
Noder, (ca. 200 eks.) som kan kopieres eller ses på stedet.
Et register, hvor ca. 1000 kvindelige komponister og grupper står opført.
Sanganlag, som kan lejes. Kontaktperson Marianne Rottbøll (tlf. 31 19 95 04). 8-kanals mixer, 2 sangkabinetter, 10 ovenrænge + en koncert: 750 kr. (er det en KiM koncert: 500 kr).
Video, opera af Synne Skouen; video om KiM af Musse Magnussen.
Og desuden plader, bøger, avisudklip, specialer, afhandlinger, m.m.
- KiM modtager gerne gaver samt optagelser fra koncerter. I øvrigt alt materiale, som kan udvide og berige vores arkiv.

KiM arbejder i øvrigt med:

- at udgive medlemsbladet KiM-nyt, som du sidder med i hånden.
- at afholde medlemsmøder med foredrag af KiMs egne medlemmer (eller indbudte foredragsholdere).
- at formidle kontakt mellem kvinder i musiklivet og overordnede organisationer som Statens Musikråd og Dansk Rock-samarød (ROSA), således at KiM som forening gør opmærksom på, at "kvindemusikken" eksisterer og at den bør støttes.
- at formidle kontakt med tilsvarende foreninger i andre lande:

USA:

The International Congress on Women in Music,
blad: "Newsletter".

Tyskland & Schweiz:

"Frau und Musik", Internationaler Arbeitskreis,
blad: "Info, Frau und Musik".

England:

"Women in Music".

Forside: Helle Marstrand fotograferet ved julebal i Pumpehuset den 17/12 1988 af Musse Magnussen.

INDHOLD

Forside	1
Kort præsentation af KIM	2
Indholdsfortegnelse	3
Intro	4
Emma Hartmann på repertoaret	5
Judy Niemack - en instrumentalist	8
Referat af generalforsamlingen	10
Kvindekoret af Danmark	14
KiM kalender	15
Kontakt	15
Tekla Griebel Wandall, 2. del	16
Sket siden sidst	20
Mennesket i verden	23
Forum for kvindeforskning	26
KiM-nyt har læst	27
Plader: "Black Wolf"	28
Sange og romancer fra århundredeskiftet	30
Nyt i arkivet	33
Bestyrelse og udvalg	35
Redaktionelt	36

INTRO

Kære læser.

Så er der gået endnu et KiM-år, og husk at der efter skal betales kontingent på vedlagte giro-kort.

Året 88/89 var nok især præget af Nordisk Forum, som slugte mange ressourcer - og til gengæld tilførte en masse nye. De KiM medlemmer, som ikke havde mulighed for at tage til Oslo sidste sommer, kan glæde sig til opfølgnings-weekenden d. 10-11/6 i Fælledparken - Forum Festival '89. Derudover vil KiM-året 88/89 blive husket som året, hvor der blev indført medlemsmøder - noget som har vist sig at være utroligt populært. Lad os blive ved med det!

Udover referatet fra generalforsamlingen vil man denne gang kunne finde 2. del af artiklen om Tekla Griebel Wandall. Merete Wendler anmelder Hanne Boels plade "Black Wolf", og Lisbeth Ahlgren Jensen skriver om sine oplevelser ved at høre musik af den historiske komponist Emma Hartmann opført - hun har selv skrevet speciale om Emma Hartmann. Der er en rapport fra en forhenværende freelancer ved Danmarks Radio og meget, meget mere.

Luk op og kig !
God læselyst.

EMMA HARTMANN PÅ REPERTOIRET

af Lisbeth Ahlgren Jensen

Emma Hartmann (1807 - 51)

Der har i løbet af det seneste år været flere lejligheder til at høre Emma Hartmanns musik; ved Nordisk Forum i Oslo sommeren 1988 sang Marianne Kragh akkompagneret af Elisabeth Klein et udvalg af hendes romaner, som blev introduceret af Elisabeth Dahlerup, og i januar 1989 blev Emma Hartmann præsenteret som komponist ved et blandet koncert- og foredragsarrangement på

Refugiet Fuglsang på Lolland. For det sidstnævnte arrangement stod undertegnede (som i 1988 færdiggjorde et speciale om Emma Hartmann) samt Marianne Kragh, sang og Niels Krabbe, klaver og introduktion.

Når vi havde valgt at præsentere Emma Hartmann på Refugiet Fuglsang skyldes det hendes lidt indirekte tilknytning til stedet, hvis mangeårige ejer, Bodil Neergaard, hun var farmoder til. Skønt Emma Hartmann ikke nåede at leve længe nok til at opleve Fuglsangs blomstrende musikliv - endsigte barnebarnets fødsel - er det næppe første gang hendes musik er blevet opført i disse meget velegnede rammer; den sanguddannede Bodil Neergaards nodesamling viste sig nemlig at indeholde både fornemt indbundne udgaver af Emma Hartmanns romancer og klaverstykker, og noder, der havde tilhørt komponisten.

Overskriften for arrangementet var "Frederik Palmer, hvem var det?", og denne titel var valgt, ikke bare fordi Frederik Palmer var Emma Hartmanns pseudonym, men også fordi den fiktive person, Frederik Palmer, ved denne lejlighed blev portrætteret. Det foregik ved oplæsning fra Thomasine Gyllembourgs novelle "Extre-

merne" fra 1834, hvori Frederik Palmer spiller en central rolle som bohem, kunstmaler - og komponist af danske sange! Meget tyder på, at Emma Hartmann med fuldt overlæg havde valgt sit pseudonym fra en kvindelig forfatter, Thomasine Gyllembourg, som også udgav sin litterære produktion under et anonymt mærke ("Af Forfatteren til en Hverdags-Historie"). Det er under alle omstændigheder tankevækkende, at to af de betydeligste kvindelige kunstnere fra første halvdel af 1800-tallet er knyttet til hinanden gennem et pseudonym, og man kan føle sig fristet til at se Emma Hartmanns brug af pseudonymet som en tidlig kvindepolitisk manifestation, endnu før kvindesag blev debatteret offentligt.

Foruden et større udvalg af romancerne sunget af Marianne Kragh spillede Niels Krabbe 6 af Emma Hartmanns små dansesatser, Valse, Galoppader og Taranteller, for klaver.

ooo

For fuldstændighedens skyld skal det også nævnes, at der ved en koncert i Husumvold Kirke i begyndelsen af marts blev sunget en salme af Emma Hartmann; koncerten var med Esrum-Hellerup Koret under ledelse af Henrik Palsmar,

og programmet bestod af kirkelige korværker af overvejende dansk oprindelse fra det 19. århundrede. Da såvel Emma Hartmanns ægtemand, søn og svigersøn (hhv. I.P.E. Hartmann, Emil Hartmann og Niels W. Gade) stod på programmet, var det indlysende også at opføre Emma Hartmanns eneste åndelige sang, "Jesu, din søde Forening at smage", der har tekst af Brorson. Den findes i manuskript på Det kgl. Bibliotek og er for solostemme med klaverledsagelse. Det var en særlig fornøjelse at konstater, at først da Emma Hartmanns sang - efter at koncertens 3 første numre havde udløst de for danske kirkekongerter så almindelige spredte og lidet overbevisende klapsalver - blev sunget meget smukt af sopranen Bettina Pump, var der ingen blandt publikum, der længere kunne holde deres bifaldstilkendegivelser tilbage; her skulle klappes!

1) Lisbeth Ahlgren Jensen,
Emma Hartmann. Kvinde og komponist i den borgerlige musikkultur. Speciale til magisterkonferens, Kbh.'s Universitet 1988. Resumé i Musik og Forskning 1989.

ooo

Som det vil være fremgået er det efterhånden lykkedes mig at få størstedelen af Emma Hartmanns musik at høre, og det har været raret at få bekræftet, at hendes musik til fulde indfrier de forventninger, jeg gennem flere år har oparbejdet til den. Hun **var** en meget talentfuld komponist. Og for de, der endnu ikke har haft lejlighed til at høre hendes musik, skal jeg gøre opmærksom på, at Marianne Kragh og Niels Krabe har lavet en fremragende og prisbillig båndindspilling af Emma Hartmanns romancer. Der findes endnu nogle ganske få eksemplarer til salg ved henvendelse til:

Marianne Kragh,
Musikvidenskabeligt Inst.
Klerkegade 2, Kbh. K
01 14 13 35.

Her ses Marianne ved koncerten på Nordisk Forum.
Foto: Musse Magnussen.

JUDY NIEMACK - EN INSTRUMENTALIST !

af Bi Gram

I slutningen af februar måned gæstede den amerikanske jazzsanger, Judy Niemack, Danmark.

Anledningen var, foruden diverse jobs, to workshops i bl.a. scat-sang, arrangeret af NDJF - Ny Dansk Jazzmusiker Forening *). Undertegnede tilmeldte sig kurset i København, som foregik på Rytmekons. - Det viste sig at blive en stor oplevelse.

Traditionelt bliver rytmiske sangere betragtet som nogen, der "bare" stiller sig op og synger. At der oftest er gået mange slidsomme år med at træne stemmen, bliver ikke værdsat - fordi sangere traditionelt har en andreledes direkte, ikke-teoretisk tilgang til deres "instrument" - bemærk gæseøjene - end de øvrige musikere. Ja, en sanger er "bare" sanger, ikke musiker.

Da majoriteten af sangere (stadigvæk) er kvinder, og majoriteten af "instrumentalister" (stadigvæk) er mænd, skaber det en uheldig, skæv fordeling af "teoretiske" mænd og "intuitive" kvinder - lyder det bekendt?

Men efter Judy Niemacks besøg i Danmark er der rykket ved den forestilling. Judy Niemack er instrumen-

talist - no doubt about it.

Judy Niemack har studeret klassisk sang på konservatoriet og derefter jazz hos **tenorsaxofonisten** Warne Marsh. Hun har netop udgivet en plade, som desværre endnu ikke er nået til Danmark. Hun er bosat i New York og spiller dør i utallige sammenhænge; foruden at hun underviser i jazzsang på Long Island University.

Netop dét, at hun er oplært af en saxofonist, giver Judy Niemack den teoretiske tilgang til jazzsang, som er speciel for hende. Hun har øvet skalaer og akkordbrydninger på akkordgangene til diverse standards, fuldstændig på samme måde, som en guitarist eller saxofonist ville gøre det. Og hun har sunget soloer af Parker og Coltrane, som enhver anden instrumentalist, der vil spille jazz. Hun er så sikret funderet i akkordmaterialet, at hun under kurset ofte sagde: "Det er ikke de rigtige akkorder til denne sang. Her skal det være den akkord og her den." - Sådan.

Derudover viste hun sig at være en glimrende pædagog, som kunne give eleverne systematiske retningslinier for, hvordan vi skulle øve os. I det hele taget var hun utrolig inspirerende og nærværende i hvert eneste

sekund af det lange, intensive weekend-kursus. (Et scoop for kurset var i høj grad også akkompagnatøren Butch Lacy, som viste sig at være en formidabel sang"-inspirator"/pædagog, foruden at han er én af de bedste jazzakkompagnatører herhjemme.)

Judy Niemack som musiker havde man i København lejlighed til at opleve på La Fontaine den 24.2. og 25.2. Og her oplevede man så al denne teoretiske og praktiske kunnen forenet af en usædvanlig musicalitet. Judy Niemack er en meget levende scenekunstner med mange strenge på sit instrument. Hennes improvisationer med både ord og scat-sang var utroligt fascinerende, men også når hun sang "straight", var det præget af et stort overskud. De musikere, hun havde i ryggen, var nu også af en kaliber, som ville gøre enhver sang fuldstændig tryg: Butch Lacy, klaver - Jens Melgaard, bas - Svend Erik Nørregaard, trommer - en ikke ringe konstellation. Især et potpourri af Ellington-sange fascinerede mig.

Et ord, som gentagne gange faldt mig ind i forbindelse med Judy Niemack, var kompetent. En kompetent instrumentalist og musiker til randen af stemmebandet.

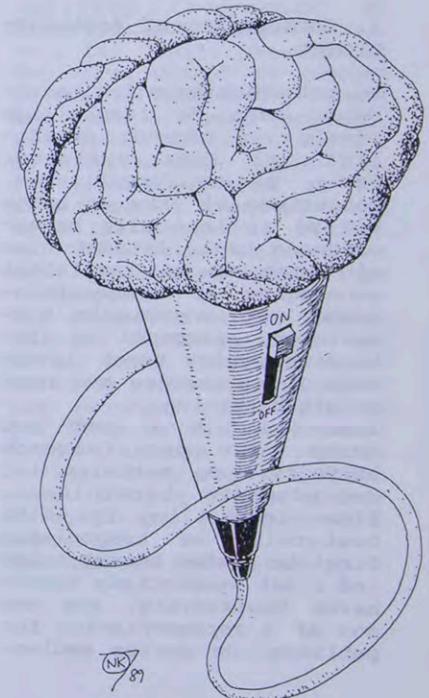
At dømme efter det indtryk, Judy Niemack gjorde på de tilstedevarende sangere på kurset, tror jeg godt, man

kan regne med, at der er en ny generation af teoretisk baserede sangere på vej.

Hurra for det !!!

*) NDJF er en sammenslutning af jazzmusikere i Danmark, og formålet er gennem kurssusvirksomhed at give medlemmerne mulighed for yderligere udvikling og inspiration.

Ring for yderligere information:
Jens Erik Sørensen
03 14 31 83

GENERALFORSAMLING

Referat af KiMs generalforsamling den 30. marts 1989 kl. 19.30 på Musikvidenskabeligt Institut, København.

Der deltog 10 medlemmer i generalforsamlingen.

1. Valg af dirigent og referent

Eva B. Hansen valgtes som dirigent og Marianne Rottbøll som referent.

2. Godkendelse af årsberetninger

Da årsberetninger fra bestyrelse samt de forskellige udvalg var udsendt skriftligt til KiMs medlemmer inden generalforsamlingen, besluttede vi ikke at bruge tid på at læse alle beretningerne højt. Istedet blev vi enige om en kortfattet gennemgang af årsberetningerne, hvor eventuelle kommentarer, spørgsmål og diskussioner blev taget undervejs i forbindelse med hver enkelt beretning.

Inden vi gik i gang med dette, var der følgende tilføjelse og rettelse til de udsendte beretninger. Efter indstilling fra KiMs bestyrelse er komponisten Birgitte Alsted blevet valgt ind i det nyoprettede Københavns Musikudvalg, som den ene af 2 repræsentanter for publikum. De øvrige medlem-

mer af Københavns Musikudvalg er: Tom Ahlberg (borgmester/formand), Morten Borchorst, Christian Dalgas, Trine Dansgaard, Anne Marie Forchhammer, Ole Hentzen, Arne Jægergård Nielsen, Poul Rosenbaum.

I bestyrelsens beretning skal titlen på Helle Hunøs foredrag korrigeres til: "Kvinders energi - kvinders musik". Foredraget, der desværre blev aflyst p.g.a. sygdom, søges gennemført i den kommende sæson.

a. Bestyrelsens årsberetning

Marianne Kragh fortalte kort om bestyrelsens arbejde i det forløbne år. Hun understregede bl.a., at "medlemsmødre" har været en stor succes, som KiM bør arbejde videre med.

Flere af de fremmødte ved generalforsamlingen gav en meget positiv vurdering af medlemsmødrene og fremhævede deres inspirerende effekt. Endvidere nævnte M. Kragh bl.a., at bestyrelsen har haft brug for en præcisering af arbejdsopgaver og funktion. Beretningen godkendtes.

b. PR udvalgets årsberetning

Musse Magnussen redegjorde for de problemer, der har været forbundet med PR-arbejdet. Hun gav udtryk for, at det har været vanskeligt at overkomme det tidskrævende PR-arbejde blandt andet p.g.a. andet KiM-arbejde.

For at lette arbejdsgangen har udvalget forsøgt at systematisere PR-arbejdet bedre og har bl.a. udfærdiget en standardskrivelse til de optrædende ved KiMs koncerter. De optrædende bedes hér sende materiale til PR-gruppen, således at de kan lave pressemeldelse, plakat og program.

M. Magnussen foreslog endvidere, at de optrædende ved koncerterne kunne være aktive i PR-arbejdet; f.eks. ved opsætning af plakater og udfærdigelse af PR-materiale til pressen. Flere i forsamlingen var imidlertid skeptiske over for forslaget, og mente ikke, at det ville være realistisk og hensigtsmæssigt at pålægge de optrædende ansvar for PR-arbejde. Under diskussionen fremkom der en mængde idéer til, hvordan PR-arbejdet kunne forbedres og effektiviseres bl.a.

- 1) langtidsplanlægning af koncerter,
- 2) kontakt til radio og TV,
- 3) offensiv over for pressens manglende anmeldelse af KiMs koncerter,
- 4) deltagelse på journalist-/medie kurser.

M. Magnussen og M. Kragh

gjorde opmærksom på, at de trak sig fra PR-udvalget p.g.a. manglende tid. De håbede, at andre ville gå ind i udvalget, således at PR-arbejdet kunne fortsætte og nye idéer virkelig gøres. Beretningen godkendtes.

c. Koncertudvalgets årsberetning

Birgitte Alsted fortalte om de konkrete koncertplaner for det kommende forår. En koncert med duoen Irene Becker (piano) og Ingebrit Dahlerup (sopransax) er planlagt i Slukefter i Tivoli (4. juni). Desuden vil der blive afholdt en koncert på musikbiblioteket i Lyngby med Susse Lillesøe (sopran), Lise-Lotte Nielsen (sopran) og Annelise Skov (piano). De vil fremføre værker af Sophie Dedekam, Nanna Liebmann og Hilda Sehested. Desuden vil Grete Holmen holde foredrag (datoen er endnu ikke fastlagt).

Til efteråret er der planer om en barok koncert med bl.a. Karen Englund (cembalo) og Bente Hogrefe-Nielsen (sopran). Endvidere er der idéer om at lave koncerter/workshops med bl.a. indisk sang og sigøjner sang. Endelig er der planer om et julebal i Pumphuset i København.

Beretningen godkendtes.

d. KiM-nyts årsberetning

Efter et resumé af den udsendte beretning ved M. Magnussen og ros til redaktionen for et flot blad fremkom forslaget; at et KiM-medlem påtog sig jobbet som anmelder af KiMs koncerter samt relevante bøger, plader og koncerter. M. Kragh meldte sig som interesseret.

Beretningen blev godkendt.

e. Kassererens årsberetning

Det endelige regnskab for 1988/89 forelå og blev genemgået af Tove Nørholt. Hun kunne desuden oplyse, at KiM i øjeblikket reelt har 148 medlemmer og 16 abonnerenter på KiM-nyt. Der var ingen væsentlige kommentarer til beretningen, som blev godkendt.

3. Indkomne forslag

M. Magnussen foreslog, at forkortelsen af "Kvinder i Musik" fremover blev skrevet med lille i (KiM), idet hun mente det svarede bedre til vores logo. Efter en kort diskussion vedtog vi at overlade beslutningen til bestyrelsen.

4. Fastsættelse af kontingent og abonnement for 89/90

Der var forslag om at hæve kontingenget fra 125,- til

150,- kr. for bl.a. at kunne forbedre KiM-nyts tekniske kvalitet. Forslaget blev trukket tilbage, idet flere mente, at en forhøjelse af kontingent ville medføre et medlemstab. Medlemskontingent og abonnement for 89/90 er således uændret henholdsvis 125,- og 100,- (abonnement kan kun tegnes af institutioner).

5. Valg af ny bestyrelse

På valg var Lise Rydstrøm, Nancy Neukirch og Hanne Gillestrup. Sidstnævnte ønskede ikke genvalg, men de to øvrige genopstillede og valgtes. Da der ikke var flere, der ønskede at opstille, mangler der ét bestyrelsesmedlem (pladsen er vakant), som forhåbentlig vælges ved næste generalforsamling.

Bestyrelsen består herefter af: Birgitte Alsted, Marianne Kragh, Musse Magnussen, Nancy Neukirch, Tove Nørholt, Lise Rydstrøm.

6. Eventuelt

Eva B. Hansen foreslog en ny KiM aktivitet nemlig nodeudgivelse, herunder både udgivelse (og genoptryk) af tidlige og nulevende kvindelige komponisters værker. Alle var enige om, at KiM bør overveje muligheden for at udgive noder.

Endelig blev bestyrelse samt

udvalg opfordret til at benytte CFKs lokale i Nyhavn 22 ved afholdelse af møder.

Dernæst fulgte **den ekstraordinære generalforsamling**

7. Forslag til ændring af vedtægter

Til punkt a) blev spørgsmålet rejst, om bestyrelsen kan supplere sig selv, hvis et bestyrelsesmedlem har orlov. Det blev fastslået, at bestyrelsen ikke formelt kan foretage selvsupplering, idet bestyrelsesmedlemmer skal vælges på generalforsamlingen.

Forslagene a), b) og c) blev vedtaget, som revisor valgtes Elsebeth Brodersen og Marianne Rottbøll.

Punkt d) blev ikke vedtaget, idet generalforsamlingen anbefalede bestyrelsen at fastsætte indbetalingsfrist for kontingent samt udmeldelse af foreningen ved manglende kontingentindbetaling.

8. Eventuelt

Der var forespørgsel om eventuelle interesserede til de forskellige udvalg samt hjælpere til opsætning af plakater.

Flere af de tilstedevarende blev skrevet på listen over "frivillige hjælpere".

Generalforsamlingen sluttede klokken ca. 22.30 efter at ordstyreren, som det hører sig til, havde takket for god ro og orden.

Marianne Rottbøll

KVINDEKORET AF DANMARK SPILLER OP TIL EVENTYR!

af Aase Johannessen
på "Kvindekoret af Danmark's" vegne

Kor-cabaret med overskriften "Prinsessen får (f)ærten", siger plakaten for korets kommende udspil i maj på Windsor teater. Det er anden gang, koret gør vovestykket at binde an med både teater og korsang - anden gang lyssten vinder over risikoen for underskud, et underskud, som vi som **amatører** i givet fald selv må hæfte for, men "hvo som intet vover...."

Den økonomiske gevinst er blegnende lysegrøn, men vi kaster os ud i eventyret, fordi vi ganske enkelt ikke kan lade være! Entusiasmen fejler ingenting, arbejdsmoralen ej heller og sidst, men ikke mindst, den sprudlende sangglæde.

Gennem korets 5-årige leve-tid er stemmerne blevet dygtiggjort og kålet for under Ellen Hess Thaysens kyndige ledelse. Meget har koret gennemgået både sang- og scenemæssigt, f.eks. Nordisk Forum og vort nylige jubilæum i Odd-Fellow Palæt, men det bliver all erførste gang, vi står på brædderne i et rigtigt teater!

Som manuskriptet skred frem, blev det imidlertid klart, at det var dét, vi ville, og heldige var vi, da vi til-

lige fik instruktør, Annette Andersen fra Statens Teaterskole, til med begejstring at hjælpe os med projektet.

"Prinsessen får (f)ærten", som i hovedtræk er skrevet af tekstdorfatter, Anne Marie Tetevide, er imidlertid korets egen idé til et stykke, hvor rammerne er sat, og Anne Marie Tetevide herefter har forfattet historien.

Stykket er leg og alvor, eventyr og virkelighed i et kvindopolitisk sigte, spundet over H.C. Andersens historie om "Prinsessen på ærten". Kvindekoret laver sin helt specielle version med udgangspunkt i vores virkelighed og drømme som 89'ernes kvinder. Vi smider selvhøjtideligheden og vover karikaturen og satiren, men også det nderligt sanselige og pågående - den nære kærlighed, såvel som "de forbudte drømme".

Stykket har en tydelig ind-faldsvinkel i forhold til seksualiteten, men der er mange aspekter at beskueinden "løget er skrællt". Fremfor alt har koret villet en cabaret med både umiddelbar livsglæde og et indholdsmæssigt budskab, som også går lidt ud over rampen. En cabaret med humor, liv og glade dage, at kombinere med bid og alvor i udtrykket fiktion over rea-

lisme, har været en udfordrende tekstlig opgave, men musik set også lidt af et puslespil. Koret opfører musik og sang i varierende genrer, men er man åben for nye udtryk, tænker mindre traditionelt om korsang, samt holder af blid musik,

såvel som pulserende rytmer, er det i Windsor, det foregår den 25. - 28. maj.

Jeg skal til sidst nævne, at musikken i hovedtræk er skrevet af Pia-Nist Rasmussen, og den er værd at glæde sig til!

KiM KALENDER

Annonceringer af arrangementer fra hele landet er meget velkomne

25-26-27/5 kl. 20.00

28/5 kl. 15.00

(26/5 kun for kvinder)

Kom og se, hør og nyd.
"Prinsessen får (f)ærten" en kor-cabaret med Kvindekoret af Danmark.

I Windsor teateret
Peter Bangsvej 62
2000 Frederiksberg
Tlf.: 01 86 03 04
Billetsalg fra 1. maj
(der gives grupperabat).

10/6 - 11/6

Forum-Festival '89.
Opfølgning af Nordisk Forum
i Fælledparken.

KONTAKT

KiM-nyts redaktion søger en medarbejder til at forsyne KiM-kalenderen med relevante oplysninger om hvad, der foregår rundt omkring.

Kort sagt: én til at holde fingeren på pulsen. Ring til et medlem af redaktionen.

Red.

TEKLA GRIEBEL-WANDALL (1866-1940) - en biografi

II. del

af Elisabeth Dahlerup

Tekla som forsørger

I 1902 giftet Tekla sig borgerligt - med en mangelrig husven, som hun udveksler litteratur med. Det var Frederik Wandall, 16 år ældre end hende.

Ifølge sønnen, Svend, kom der ingen onde ord mellem ægtefællerne, men Frederik forstod ikke Teklas dilemma før hen mod sin død i 1918. Han var teolog, havde forladt Folkekirken tidligt, fungerede indtil ægteskabet som sproglærer. I ægteskabet kom hans eneste indtægt fra en mindre pension, få oversættelser og digte.

Tekla sætter musik til tre af hans digte, som hendes forlægger dog ikke vil trykke. Det var ikke salgsvare. Sangene udkom først i 1928 på Wilhelm Hansens forlag.

Operaen "Kong Hroars Skjæld" nåede lige at blive skrevet færdig inden Tekla i august 1904 føder sin søn, Svend. Hun er da 38 år gammel! Herpå fører hun en meget kærlig og grundig mors dagbog over Svends første 10 år. - Men det var en svær tid for hende. Dels var drengen syg og undervægtig, hun kunne ikke amme, men prøvede i stedet med plantemælk! Dels fik hun efter fødslen en kronisk lidelse,

nemlig forhøjet stofskifte. Svend kom i to omgange i pleje hos andre, fordi hjemmet var ved at sprænges. Familien flyttede flere gange. Frederik lejede et loftsværelse for at få nattesøvn og arbejdsro, klavermusik forstyrrede ham også, og Tekla har ca. 17 elever på dette tidspunkt.

Refnæs

Af helbredsgrunde flytter familien på landet til Refnæs i tre år. Tekla håber på mere arbejdsro, men Frederik bliver blot mere syg.

Fredensborg

Det ender med, at familien i 1910 slår sig ned i Fredensborg, Nordsjælland. Tekla har meget besvær med husførelsen. Tilmed er det hende, der er hovedforsørger.

"Når vi døde vågner"

Frederik læser op da hun på klaver - optræder med sin musik til Ibsens drama: "Når vi døde vågner" ved en selvforsamlet koncert. Musiken var iøvrigt instrumenteret for orkester allerede i 1902. Ved manuskriptet ligger tre anbefalinger. Den første, fra kapelmester Johann Svendsen, stammer dog allerede fra 1899:

"Frøken Griebel er i Besiddelse af så meget Talent og så megen ærlig kunstnerisk Vile, at hun i høj Grad fortjener Opmuntring. Jeg tillader mig derfor på det varmeste at anbefale hendes Ansøgning" (til Liden Karen?)

Også norske Agathe Backer Gröndahl giver Tekla sin anbefaling (1907):

"Med stor Interesse har jeg gjennemset en Del Kompositioner af Fru Tekla Griebel-Wandall, der alle mere eller mindre giver Udtryk for et Kompositiontalent, efter min mening langt over det Sædvanlige. Overalt en dyb alvorlig Følelse, fin poetisk Stemning, gjennemtænkt og følt Behandling af Teksterne, intet banalt. Det er mig en Glæde at udtale min varme Anerkendelse af Fru Griebel-Wandalls Talent, ønske hende lyse Kaar for dets videre Uddannelse, der sikkert vil føre til mange skønne Resultater."

I 1905 har hun sendt "Naar vi døde Vågner" til Edvard Grieg, han er syg og kan ikke gennemse det, men kendte Liden Karen og anbefaler Tekla:

"Et værk fra Deres Hånd vil ... være sikker på at komme i Betragtning, hvis der er Anledning til at anvende Musik til Opførelsen af Ibsens "Når vi døde Vågner"."

I perioden 1910-20 er det

mest som pædagog, Tekla virker. Hun holder koncerter med sine elever og holder mange musikhistoriske foredrag for dem.

I disse år komponerer hun flere mindre værker. Hun har meget at se til med en livlig dreng, med sin egen sygdom og med en syg mand.

Sene år

Fra o. 1920 går Tekla i gang med at ren- og omskrive tidlige værker i vid udstrækning. I de sene Fredensborg år fik hun en velgører, Fr. højesteretssagfører Alice Shaw, som også er mæcen for andre kunstnere. Fru Shaw får dediceret flere værker og foranstalter en privat opførelse i 1933 af et stykke af Tekla: Leonore - en ballade af Bürger. Også filmmusik og musik til hørespil kaster hun sig ud i.

Ialt kan optælles ca. 115 værker, hvoraf ca. 21 er trykte (incl. samlinger).

Faderen var en rendyrket spiritist, og fra ham har Tekla arvet interessen for det immaterielle. Hun skriver tilmed om det. Forfatter en lærebog "Tonernes Mikrokosmos", hvor musikteorien forklares ud fra balancen mellem toner og farver, harmonilæren tillægges bestemte følelser. Hun drømte om, at den skulle videreføres og udgives. Et digit belyser hendes "syner":

Regnbuen og treklangen

Jeg drømte, at toner og farver var ganske den samme sag, at de reneste glade klange var et med den sollyse dag.

Man fortæller om trende toner, der stiger mod kuppelens rand, forenes helt deroppe til samklang naturlig og sand.

Jeg drømte, at disse toner var lante af regnbuens bro at de højt deroppe i hvælvet blev til en solstråle fro.

Jeg drømte, at liv og sandhed boede i tonernes grund; jeg hørte jo selv dem tale i en farvestrålende stund.

Men nu kommer nye "Mestre" og kaster det alt over bord! Treklangens lyd er forældet og regnbuen er dem for stor.

Deres toner og farver skurrrer så fint, genialt og sært. Gud ske lov, at duen end kurrer og droslen sin treklang får lært!

At stæren end fløjter så livligt, og blæst gennem sprækkerne før! Telefonpælen synger sit "Ameen" med treklangens brogede kor!
(ca. 1908)

En tidligere elev, pianisten Ellen Gilberg, nævner dog at Tekla spillede både Debussy og Schønberg senere hen. Journalisten Hugo Seligmann var en bekendt af hende, han skaffede hende et klaver i de sene år. I nekrologen i Politiken skriver han:

"Det er ikke ret lange siden, jeg hørte hende spille klaver, og det var henriven- de at høre den fine sprøde klang, hun aflokke instrumentet. En betydelig pianistinde må hun ha' været. Det hørte man på den flugt og romantik, der stadig var over hendes Mendelsohns g- mol koncert.

- Så lange kræfterne strakte til, var hun da også en søgt lærerinde, og for de aller-fleste af sine mange elever blev hun den elskede "Musik Mester". Hele hendes person-lighed var mærkelig tiltræk-kende, fornem og mild."

Epilog

Under opvæksten fik Tekla Griebel opbakning fra sit hjem til at tage en musikud-dannelse, omend der kom en tegneuddannelse i vejen først.

Hun forventede arbejdstid efter konservatoriet, men fik den ikke ubeskåret. Dog må ungdomsårene 1892-1902 betragtes som relativt gode arbejdsår, hvor hendes for-lægger stod parat til at udgive hendes værker og til at "promote" hende i musik-

livet.

Alligevel blev det i næste livsfase nødvendigt for hende at dele arbejdstiden som komponist med en omfattende undervisningsvirksom-hed.

Som kvindelig kunstner kom Tekla Griebel-Wandall til at opleve konflikter, befordret af kønnet. I ungdomsårene oplevede hun at savne in-strumental erfaring fra orkesterspil som hendes mandlige kolleger fik. Gen-nem mange trængsler nåede hun frem til opførelsen af Liden Karen. - Kritikken af hendes musik kalder hun selv for ikke-seriøs. Da hun i 90'erne har fået nogen vind i sejlene, dvs. flere opfør- elser, føler hun sig ikke tilstrækkelig opmuntret til komposition, men kun til at forfatte pædagogiske værker, og efter 1900 antager ingen hendes operaer!

Hun føler sig kaldet til at være komponist. Havde hun fået mere opbakning og fi-nanciel støtte havde hun muligvis kunnet udvikle en anderledes og endnu mere personlig operastil. Men dansk musikliv var for snævert til at have plads for endnu en romantisk komponist efter århundredeskiftet, og så tilmed hvis hun var kvin-de og skrev operaer...

Hendes digt antyder, at hun nærede modstand mod den musik, hendes jævnaldrende og jo i høj grad tidsdomi-nerende, Carl Nielsen skrev.

I en lang periode af sit liv, 1892-1920, måtte Tekla tilpasse sig sin skæbne, som

var primært at bruge tid på undervisning og husarbejde. Hun blev hovedforsørgeren i ægteskabet. Da hun som ældre fik tid, havde hun svært ved at nå offentlighedens øgelys.

En nærmere uddybelse af bl.a. Tekla Griebel-Wandall finder sted i mit univer-sitetsspeciale.

En varm tak til Svend Wan-dall, Fredensborg, for mange oplysninger og for bogen om forældrene "To Kunstnerskæb-ner" (1987).

Efter at biografien var blevet læst op på Nordisk Forum, sang Marianne Kragh tre sange fra TGW's tidlige produktion, dvs. 1894:

"Jeg pynted mig så faur og fin" (Oscar Madsen)
"Genrebilleder" (J.P. Jacob-sen)
"Arie-uddrag" af "Liden Karen" (opera i 1 akt).

SKET SIDEN SIDST

(et kortfattet udpluk af begivenheder, vi i redaktionen finder interessante, og som ikke omtales andre steder i bladet.)

af Musse Magnussen

KiM-koncerter

Siden sidste deadline (1/12 88) har KiM afholdt flere spændende koncerter:

d. 17. december: et stort **julebal** i Pumpehuset (det gl. Saltlager i Studiestræde) med de 3 kvindegrupper: Elektra (rock), Go Four (jazz) og Girls Girls ("soulrock"). Det blev en succes!

I februar to ret pænt besøgte koncerter i **Glyptoteket**:

19/2 blev Nordisk Forum fulgt op med sopranen Pauline Sæthers og pianisten Olga Magieres' program fra Oslo, hvor de dels i fællesskab improviserer til digte af Sylvia Plath, dels fremfører sange af Lili Boulanger (se interview i KiM-nyt nr. 16).

Den 26/2 spillede duoen Klaaz - klassisk jazz-bestående af fløjtenisten Chris Poole og pianisten Marietta Wandall. De fremførte dels egne kompositioner, dels værker af bl.a. Marilyn Mazur og Hanne Rømer.

"Pige-bands" i fremgang

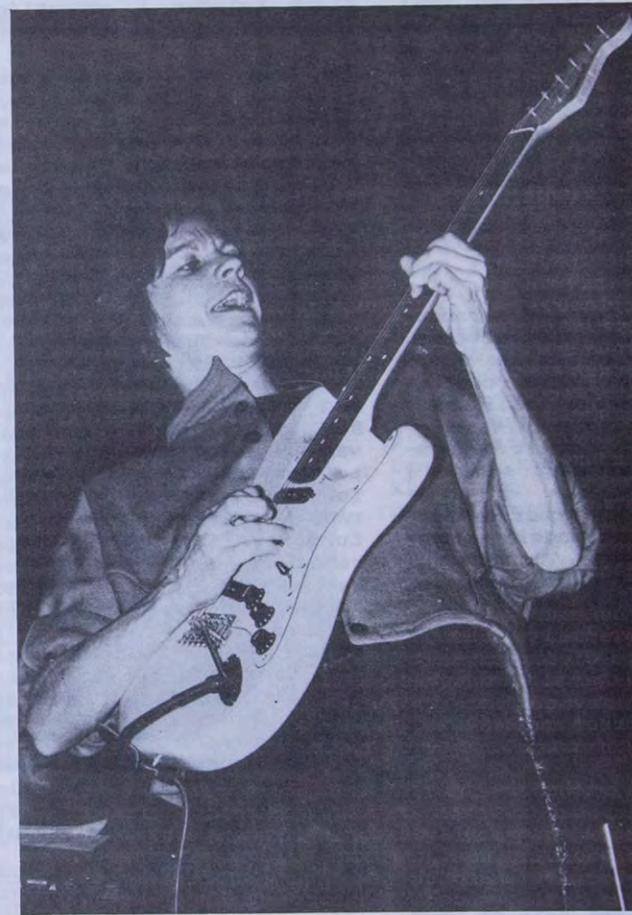
"Pigebands" er efterhånden ikke usædvanligt at se i Danmark; det samme gælder blandede jazz- og rockgrupper med kvindelige kapelmestre.

Bladrer man f.eks. Husets koncertkalender for februar igennem, ses, at der alene i denne måned optrådte 3 rene "pigebands":

Det nye københavnske band Tyfoon spillede 14/2; det svenske "tøse trash-metal band" Iceage 15/2 og The Skirts 23/2 om hvem det oplyses, at "de har netop lavet videoen "Nighttime"".

Af bands med sangerinder i spidsen spillede: Sue Chaloner Band fra Holland 9/2, og "månedens band" var Caroline Henderson & Maria Bramsens "helt eget band": Ray Dee Ohh 8/2 og 15/2.

På jazz-Foyerscenen spillede 10/2 Mette Petersen - Lotte Anker Kvartet, som snart er et fasttømret navn i dansk jazz, og endelig 11/2 Ane Ramløse Quartet med hvilke Ane synger "hovedsagelig egne kompositioner".

Ulla Rasmussen fra Girls Girls leverede nogle intense soloer ved juleballet i Pumpehuset. Foto : Musse Magnussen.

Til gengæld findes der næsten ingen kvinder nævnt, som menig-musikere i de øvrige grupper. Stadig er mændene i stort overtal blandt rock og jazz-musikere, men hvor længe...? (Det kunne være interessant at lave en større statistik på området! Har nogen lyst?)

Medlemsmøder

Siden sidst har KiM arrangeret to medlemsmøde-aftener. Desværre blev Helle Hunøs foredrag "Kvinders energikvinders musik" aflyst i sidste øjeblik p.g.a. sygdom. Vi håber på at gennemføre arrangementet senere i år.

Inge Brulands foredrag "Nordens første kvindelige symfoniorkester" 9/3 var til gengæld til stor glæde for de fremmødte. Det var dejligt at blive mindet om den store orkester-begivenhed i Oslo og interessant at høre om alle forberedelserne og begivenhederne bag kulissen (se iøvrigt KiM-nyt nr. 16).

Musikhistoriekursus

På baggrund af sine erfaringer fra Nordisk Forum har Inge Bruland desuden her i forårssemestret kørt et godt besøgt musikhistoriekursus på MI (Kbh.'s Universitet) om "Orkestermusik af kvindelige nordiske komponister".

Flere kvinder i offentlige musik-råd og udvalg

Som følge af loven om ligestilling i alle statslige/offentlige råd og udvalg, er der også i Statens Musikråds Repræsentantskab sket en udskiftning, således at kvinderne nu udgør ca. 1/2 af de 40 medlemmer. (Tidligere udgjorde de under 15%). Bl.a. er færomtalte Inge Bruland blevet valgt som repræsentant for universiteternes musikinstitutter. (Hon er lektor ved MI i København, og var iøvrigt med til i 1980 at starte KiM, som hun en lang periode var kasserer, KiM-nyt redaktør og bestyrelsesmedlem for.) Selve Statens Musikråd, der er underlagt kulturministeriet og i 1988 rådede over 28.651.500 kr., består af 10 medlemmer, som "efter store sværdslag" nu er fordelt på 4 kvinder og 6 mænd (se Anna-Lise Malmros: Musikråd/musikliv, Dansk Musiker Tidende juli/august 1988).

Repræsentantskabets opgave er at følge rådets arbejde og komme med idéer, indstillinger og kritik, derudover kan det også tage selvstændige initiativer. Ved oprettelsen af Københavns Musikudvalg indstillede KiMs bestyrelse Birgitte Alsted, som blev valgt ind i udvalget på fællesmødet 13/2, som repræsentant for publikum, foreninger m.v. i den "klassiske genre". Forhåbentlig får alle disse nyvalgte kvinder held til at præge dansk musikliv!

MENNESKET I VERDEN MENNESKET I VERDEN MENNESKET I VERDEN

af Hanne Gullestrup

Hildegard von Bingen er navnet på en usædvanlig kvinde, der levede for 800 år siden ved Rhinen. Hun blev abedisse, teolog, komponist, lægekyndig - og måske det mest bemærkelsesværdige: hun modtog direkte åbenbaringer fra Gud, som hun lod nedskrive og afmale, så vi århundreder senere kan dele hendes forunderlige verden.

Hildegard von Bingen skrev 77 digte, "Lieder", som hun samtidig komponerede musik til. Disse digte med noder (neumer) er bevaret i håndskrifter og dermed tilgængelige for nutidig fortolkning.

Lisbeth Reinhold, operasangerinde i operakoret, havde i anledning af Maria Bebudelse gjort et stort fortolkningsarbejde og sang Hildegards Maria-lieder i Lundehus Kirke d. 9. marts kl. 20 og i Timoteus Kirke d. 12. marts kl. 16.

Rose Marie Tillisch, der ligeledes er blevet særdeles inspireret af Hildegard von Bingen, medvirkede med opførsel og tale, og hendes gendigtning af den oprindelige udgave af "En rose så jeg skyde", blev sunget som fællessang. Rosen er ikke der primært Jesus, men Maria!

Også teksterne af Hildegard var gendigtet af Rose Marie Tillisch.

Der var desuden Maria-meditation ved Birte Andersen.

Gudstjenesten/koncerten i Lundehus Kirke blev indrammet af Hildegard-inspireret instrumental musik, spillet smukt på klarinet af Hanne Gullestrup!

Mariæ Bebudelse, Lundehus Kirke
9. marts 1989

PRÆLUDIUM

FÆLLESSALME: En rose er udsprunget, se tekst omstående

3 MARIASANGE
 Carl Jonas Love Almqvist (1793-1866) digter og komponist:
 Den lyssnande Maria (Den lyttende Maria)
 Hjärtats blomma (Hjertets blomst)
 Marias Häpnad (Marias forundring)

TEKSTER & SANGE af Hildegard von Bingen (1098-1179) teolog, abbedisse, komponist, læge
 3 tekster

3 SANGE
 Ave Maria, o autrix vitae (Vi hilser dig Maria, livets grund)
 O virga ac diadema purpurae Regis (Du ynde, fuld af kærlighed)
 O ignis Spiritus Paracliti (Ild er du og trøster-ånd)

MEDITATION med Esajas 11,1-9

3 SANGE af Hildegard von Bingen:
 Ave generosa, gloria et intacta puella (Vær hilset, o jomfru)
 Caritas abundat in omnia (Fra dybet og helt op til stjernerne)
 O frondens virga (Vårgrønne ynde)

FÆLLESSALME: Nu kom der bud fra englekør

MARIAVISE Fra Krøniker og Sagn fra Middelalderens Folkebøger og Folkesagn. Gyldendal 1928-1930.

POSTLUIDIUM

Medvirkende
 Lisbeth Reinhold, sopran
 Rose Marie Tillisch, gengigtning og oplæsning
 Hanne Gullestrup, klarinet
 Birte Andersen, meditation og oplæsning

EN ROSE ER UDSPRUNGET

1. En rose er udsprunget op fra den sarteste rod.
 Det har de gamle sunget, profetens trøsteord.
 Den rose satte blomst midt i den mørke vinter om nat ved Bethlehem.
5. "Se Herren er dig nådig, for han er med dig nu.
 Af alle her på jorden er du en udvalgt mø.
 Fra himlen kom jeg her.
 Og, tro du mig på ordet: Du står hans hjerte nær."
9. Af Helligåndens kræfter undfanged hun Guds sén.
 Maria bar derefter himmelmens fyreste i løn.
 Ni måneder med ham: hun var dog jomfrumoder, ren og sart som før.
2. For rosen nu jeg kvæder om kap med himlens hær det er om Jesu moder, Maria, ren og skær.
 Hun rummer i sit køn, at være ren som møder, samtidig ungpigeskøn.
6. Hun blev først helt forskrækket.
 Han sagde: "Jomfru skøn, mit budskab er en glæde, du føder snart en son.
 Så i dit kyske liv, sådan som skriften sir det, skal du nu bære barn".
10. Augustus, romersk kejser, ønsked at kende hvert navn, derfor Maria rejser skønt hun skal føde snart. Til Bethlehem de drog, Maria med sin Josef, det står i hver en bog.
3. Evangelisten Lucas skriver med fyndig pen, om hvordan ørkeenglen blev ned til jorden sendt.
 En pige, sart og skøn, nu skulle til at være mor til Guds egen son.
7. Maria, ung og yndig, spørger med stor forstand: "Hvordan skal det gå for sig?
 Jeg kender ingen mand." Og englen sagde blot: "Et under sker med livet, ånden er hellig i dig."
11. Da tiden nu var inde så de på marken en stalde, for de ku' ikke finde plads i en bedre sal.
 Og i den kolde nat, i stalldens lune varme, fødte Maria sin skat.
4. Og englen ufortrøden rejste til jøde land.
 Han fandt den unge pige, og spurgte med forstand.
 Hans stemme var så blid: "Du er en ædel kvinde. Gud kender ret sin tid."
8. Nu fyldt med fryd og smerte indså Maria Guds vej hun tog det til sit hjerte og sagde: "Ske så med mig, hvad englen her har sagt, og Herrens tjenerinde er jeg, og uforsagt."
12. Vi beder dig af hjerte: Edel og drønnig er du!
 Igennem sønnens smerte, ledsager du os mon nu fra denne jammerdal og ind i himlens rige, helt ind til englene sal?

Note:

Mariasalmen er oversat fra tysk efter "Das alt Catholisch Trierisch Christliedlein" fra det 15. århundrede. Der er i alt 23 vers i den tyske udgave. Jeg har valgt kun at oversætte disse 12 til quæstjenesten for Mariæ Bebudelse.

De vers, der mangler, fortæller om Marias besøg hos Elisabeth, om hyrderne på marken, og om de hellige tre koniger. At versene rimer lidt tilfældigt, gælder ikke kun min, men også den tyske oprindelige udgave. I den udgave på tre vers, som vi kender fra salmebogen er vægten lagt over på Marias barn.

Rose Marie Tillisch, 1989.

Bestil de gamle årgange direkte fra forlaget - til halv pris eller derunder - så længe lager haves

FORUM FOR KVINDEFORSKNING

1986. Hele årgangen: kr. 60,- (før kr. 120,-)
Enkeltnumre kr. 16,- (før kr. 38,-)

- Nr. 1 Nye toner. Musernes kunst - kvindernes musik
Nr. 2 Hvad siger de så, når de taler?
Kvindelege præster i nytænkning og omstillingsproces
Nr. 3 Det uudsigelige. Billedkunst som kvindetolkning
Nr. 4 Medicopatriarkatet. Systemet til behandling

NB!

1985. Hele årgangen kr. 50,- (før kr. 100,-)
Enkeltnumre kr. 14,- (før kr. 29,-)

- Nr. 1 Myternes genkomst. Nye tolkninger og nye forståelser
Nr. 2 Kvindedbyg. Kvindelige arkitekters nytænkning
Nr. 3 Det kvindelige begær. Farvel og tak til madonna-luder-syndromet
Nr. 4 Teknopatriarkatet. Kan vi dreje udviklingen

1984. Hele årgangen kr. 40,- (før kr. 90,-)
Enkeltnumre kr. 12,- (før kr. 26,-)

- Nr. 1 Børnebegrensning og fødselskontrol
Nr. 2 Den etiske ud/fordring
Nr. 3 Den usynlige økonomi
Nr. 4 Science fiction som kvindevision

ingen rabat

Undertegnede bestiller:

Årgang 1986

Følgende enkeltnumre 1986 _____

Årgang 1985

Følgende enkeltnumre 1985 _____

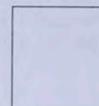
Årgang 1984

Følgende enkeltnumre 1984 _____

(bestillinger på kr. 60,- og derover
sendes portofrit)

Navn: _____

Adresse: _____

Forlaget MELUSINE

v/ Nynne Koch
Weysesgade 14
2100 København Ø

KIM-NYT HAR LÆST

Marian McPartland fejrer 10 års prisbelønnet radio-jazz

Resumé af artikel i "Keyboard", dec. 1988, CA, USA
Ved Musse Magnussen

Jazzpianisten, Marian McPartland har de sidste 10 år udsendt sit ugentlige "Piano Jazz"-show for National Public Radio i South Carolina. Disse programmer er blevet meget rost (og prisbelønnet) for de mange fine portrætter af førende jazzpianister, som Marian McPartland har formået at komme meget tæt på i kraft af sin egen position som anerkendt pianist.

"De føler ikke, at de vil blive udnyttet," siger hun selv. Blandt de portrætterede kan nævnes Teddy Wilson, Bill Evans, Eubie Blake, Alice Coltrane og Barbara Carroll.

Sammen med sidstnævnte har hun bl.a. analyseret kvinders rolle i jazz, og fra sin dobbelte udkigspost, som udøver og interviewer, har hun observeret et ændret klima for kvindelige jazzpianister. Nogle kvinder har stadig ikke vænnet sig til, at tilstandene er blevet bedre, siger hun. De holder bagud og tror ikke, de er gode nok. Men andre pianister, som Joanne Brackeen, tror virkelig på deres egen musik.

Prisen som den mest selvsikre kvindelige jazzpianist får Mary Lou Williams: "Hun vidste, hun var en stor pianist. Hun var parat til at fortælle mændene nøjagtigt, hvad hun havde lyst til - nogle af dem blev helt forskræmte overfor Mary Lou."

De mere end 150 Piano Jazz-interviews er optaget og indexeret på "The New York Public Library's Roger and Hammerstein Archives of Recorded Sound", hvor de er tilgængelige for besøgende.

Desuden oplyses titlen på McPartlands seneste bog: "All in Good Time", Oxford University Press.

(Læs iøvrigt Pia Rasmussen: "Jazzpianisten Marian McPartland" i Forum for Kvindeforskning nr. 1, 1986 - som stadig er i handelen, se s. 26 her i bladet.)

PLADER

Hanne Boel: *Black Wolf*. MdLP6309. Udkommet i efteråret 1988

af Merete Wendler

Sådan! Med LP'en *Black Wolf* er Hanne Boel rykket afgørende ind i hjertet på både rock- og jazzlytterne i dette land. Årets sangerinde nr. 1 er hun kåret til af musiktidsskriftet MM (jan-/feb 1989). Årets jazzsolist nr. 3 er hun også, og *Black Wolf* rangerer som nr. 3 blandt rocklytterne og er på en delt 2. plads blandt jazzlytterne. Hele februar og marts har Hanne Boel turneret landet tyndt med sin succes. Godt gået i en tid, hvor rockens slagkraftige kvindelige solister endnu er få, og hvor jazzens verden så udpræget er domineret af mandlige instrumentalister. Den sorte ulv har tænder!

Black Wolf indeholder en veldisponeret samling sange skrevet af Morten Wulff og Thomas Helmig til tekster af bl.a. Lars Vesterholt. Desuden har Hanne Boel selv skrevet musikken til to af numrene, og der er tre standardnumre med, heriblandt Janis Joplin's "Mercedes Benz". Allerede det indledende titelnummer, hvis tekst som den eneste er aftrykt på cover'et, viser Hanne Boels fyldige og mørke stemme i alle dens afskygninger og er

som sådan et fornemt oplæg til en plade, der lugter langt væk af soul, smager af funk-rock, syner af noget på én gang avventende og afklaret, føles som en musikalsk velsammenskruet helhed og lyder som en velgennemtænkt samling fortolkninger af sange.

Da Hanne Boel i 1984 blev kåret som europæisk topsangerinde, og trioen Hanne Boel-Tina Schäfer-Lise Dandanell vandt 1. plads ved den internationale sangfestival i Knokke i Holland, fik gruppen *Blast* megen publicity. Nu er Hanne Boel gået egne veje og viser med denne plade, at hun også har noget at have det i - i hvertfald hvad angår det stemmelige. Snarere end musikpædagog- og sanguddannelse er det inspirationen fra sangerinder som Bessie Smith og Janis Joplin, der har resulteret i den sang, der lyder på *Black Wolf*: Den kan både det mørke og det lyse, det kælne og varme og det ru og truende.

Hanne Boel har til musikbladet GAFFA (nov. 1988) udtalt, at for hende er *Black Wolf* en udvikling væk fra forsangerrollen i *Blast*: som solist er hendes stil blevet mere nuanceret. Men

mens den nok så kompetente instrumentale opbakning bag Hanne Boel, bl.a. Morten Wulff og Thomas Helmig, nok spiller godt op til solisten, begrænser den samtidig hendes udtryksmuligheder noget ved stramme arrangementer og et til tider meget bastant lydbillede. Når flere anmeldere har savnet det sidste løsslupne skrig i Hanne Boels stemme og kaldt sangen tilbageholdende omend autoritativ, så kan man spørge sig selv, om ikke

flere af numrene end det sidste - "Leaders of the World" - kunne have været mindre overlæssede eller evt. akustiske. Det er en mindre indvending, som måske siger noget også om pladens tilsyneladende lige store appell til rock- som til jazzlyttere. Stilistisk er pladens udtryk ikke éntydigt - man kan også sige, det er alsidigt - men det er afgjort flot og pågående. Ulven har ikke gebis!

Hanne Boel

Foto :

Musse Magnussen.

SANGE OG ROMANCER FRA ÅRH. SKIFTET

af Hanne Gullestrup
(ex. freelancer på DR)

Jeg har i nogle år arbejdet som "freelancer" på Danmarks Radio. Bl.a. havde jeg i sommeren 87 et 5 mdr. vikariat i Udsendelsesredaktionen, der omfattede præsentation af klassisk musik halvanden time hver torsdag morgen. Da jeg i min studietid har **læst** mere end lyttet, havde jeg umiddelbart kvaler med at fyldte tiden ud. Hvert nummer må højst være 15 minutter, da morgenværtens vigtigste funktion er, med jævne mellemrum, at minde folk om tiden - så det går ikke bare at smække en symfoni på!

Meget hurtigt fandt jeg ud af, at "für Elise" var udtrukket morgen'en før (og morgen'en før denne), og det gjaldt alle de stykker, jeg kunne komme i tanker om. Jeg gik i stedet på jagt efter musik "af Elise" - ganske systematisk - slog op under A i navneregistret og trak plader frem i stakkevis: Francis Allitsen, Birgitte Alsted, Anna Amalia, Elfrieda Andrée.... og besluttede at mindst 2 numre på mine morgen'er skulle være af kvinder - og at disse iøvrigt ikke skulle fremhæves, men integreres som en selvfolgelighed! De skulle præsenteres på deres musik og så iøvrigt

bare annonceres med deres fulde navne. Og der blev virkelig tale om et sorte-ringsarbejde. Morgenmusik må nemlig ikke være for lange, ikke være for avanceret, for kraftig, for antik eller for moderne - det skal stort set være lige så fordøjeligt som havregrøden, og faktisk ville de færreste af de kvinder, jeg fiskede ned af hylderne, lade sig svælge umiddelbart! Det lykkedes alligevel på de 5 måneder at annoncere over 50 **forskellige** komponister af hunkøn.

Kort tid efter min "karriere" i Udsendelsesredaktionen sluttede, blev jeg af Musikafdelingen bedt om at "pakke 3 nyoptagne produktioner lidt ind"! Det var Annelise Skov, der med en stak noder under armen havde sat sig ved klaveret for at akkompagnere sange og romancer af kvinder fra perioden omkring århundredeskiftet. Med sig havde hun Susse Lillesøe og Lise-Lotte Nielsen.

Jeg blev glad for opgaven, for det var jo et emne, jeg vidste en del om i forvejen. Men pyh ha!

Opgaven bestod i al sin enkelhed i at præsentere de optagne sange med nogle

uddybende kommentarer. Jeg tror, jeg nåede at begynde om syv gange!

De problemer, jeg tumlede med, var meget komplekse: En præsentation skal være seriøs uden at virke tung, den skal være oplysende uden at være for informationsmættet, den må meget gerne provokerer, uden at støde, og den skal fremfor alt bøje sig ydmygt for musikken og de udøvende kunstnere, omend det påskønnes, at programmedarbejderen viser personlighed!

Sæt så disse krav sammen med emnet! - Og gør det på små 10 minutter, brækket op i talesekvenser af 2-4 min. hver!

Dertil kom så mine private psykiske blokeringer "GYS! Hvad nu hvis den eller den af vanvare kommer til at lukke op for radioen netop på det tidspunkt"!

Da disse barrierer havde danset for mine øjne i pinligt lang tid (dét blev naturligvis også et problem!) fik jeg helt af mig selv den geniale idé at **lytte** til musikken!

Som med morgenmusikken fandt jeg ud af, at musikken hér slet ikke var så forudsigelig, at den skulle "bortforklares" (=legitimeres), men at den kunne selv, og at jeg ville tjene komponisterne og "kvindesagen" bedst ved ikke at "pakke den ind", men

snarere "pakke den ud", - ikke konkludere noget som helst genialt, men såge at løfte en flig af det spændende univers, disse sange er udtryk for.

Det er blevet tre meget forskellige programmer:

I det første program (musik af Johanne Fenger, Betty Federhof-Møller og Ebba Tramp) har jeg fokuseret på kvindernes status som amatører, og jeg filosoferer lidt over paradoxet mellem deres status som amatører og den kendsgerning, at omkring 75 forskellige kvinder fik trykt og udgivet deres værker på det tidspunkt, og at disse blev distribueret i brede kredse. Naivt og frejdigt prøver jeg i mit oplæg at belejre romancen som en "kvindernes" genre, mændene überettiget har snuppet, og jeg prøver på causerende (læs: uforpligtende) vis at påpege, at kvindernes mest beundringsværdige karaktertræk dengang netop er kongruente med det positive indhold, man i dag tillægger romancen som tidsbilledet og genre!

Men som sagt - ikke en videnskabelig bevisførelsemen en betrængt studieværts forsøg på at lukke op - fremfor at kvæle en kunst, der i forvejen dører med iltmangel.

Det andet program (med musik af Betty Federhof-Møller, Elisabeth Meyer og Johanne

Fenger) slutter sig om de sange, der har ramt mig på grund af teksterne direkte effekt på mig - klumpen i halsen, tåren i øjet ... (se det for dig!), og her blev jeg slæt af paradokset i, at teksterne (der er af mænd, og som plejer det romantiske kvindeideal) bliver så troværdigt fortolket.

Det program udsprang af min fascination over, at et kvindesyn - som jeg hidtil ikke har sympatiseret med - via musikken går rent ind 100 år efter, med en ægthed som ryster de røde strømper! Jeg er dybt grebet, især af Federhof-Møller sangene, der står sin prøve med 4 forskellige tekstforfattere.

Nanna Liebmann
(1849 - 1935)

Endelig - det tredje program! Det gik så nemt, for jeg valgte at bygge det op om de 3 velbiograferede damer Sofie Dedeckam, Hilda Sehested og Nana Liebmann. Her kunne jeg så passende reklamere for KiM og de forfattere, der har skrevet om ovennævnte madammer i KiM-Nyt.

Programmerne bliver sendt under rubriken "Dansk Musik" P2, tre torsdagsaftener engang i løbet af foråret. Jeg håber, I får glæde af at høre dem, (musikken er det værd - udførelsen ligeså) - og jeg vil iøvrigt opfordre jer alle til med jævne mellemrum at sende ønsker om kvindelige komponister. Der er 100-vis på hyldeerne, men ingen programmedarbejdere mere efter sidste sparerunde, der af sig selv finder dem frem!

NYT I KIMS ARKIV

Backer Gröndahl, Agathe (1847-1907). Album. Auswahl beliebster Compositionen für Piano. Kristiania, Norsk Musik Forlag. 43 s.

----- Fantasistykker for Piano. Op. 39. 2den Samling. Christiania, Brødrene Hals. 15 s.

----- Fantasistykker for Piano. Op. 45. Hefte 1. Ny revidert utgave ved Fridthof Backer-Gröndahl, 1945. Norsk Musikforlag. 19 s.

----- Serenade pour Piano. Op. 37. Wilh. Hansen. 7 s.

Barratt, Carol. Four good-humoured variations on "Ilkley Moor". 4 pianos, 8 persons, 16 hands, 8 hats. Spillepartitur. Chester, cop. 1980. 42 s.

Baumann, Olga. Danmark, mit elskede Danmark! Sang og klaver. Wilh. Hansen, cop. 1928. 2 s.

Carreno, Teresa (1853-1917). "Mi Teresita". Petite Valse pour Piano. Bergen, Norsk Musikforlag. 7 s.

Chaminade, Cécile (1857-1944). Toccata pour Piano. Op. 39. Paris, Enoch. 7 s.

Clare, Sister Cecilia. Te deum laudamus. Organ solo. Boston, cop. 1954. 8 s.

Dalberg, Nancy (1881-1949). Angelusklokker. Aprilvise. Sang og klaver. Wilh. Hansen. 4 s.

Dziewulska, Maria (f. 1909). Rencontres - petites preludes. (1968). For orgel. 5 s.

Federhof-Møller, Betty (1836-?). To digte af J.P. Jacobsen. For een Stemme med Klaver. Wilh. Hansen. 3 s.

----- Naar jeg bli'r stor. For een Stemme med Klaver. Wilh. Hansen. 2 s.

Glen, Kathrine A. Rude Wind, Cruel Sea. Sang og Klaver. Chicago, cop. 1921. 3 s.

Holmea, Augusta. Noël. Paroles et musique de Augusta Holmes (avec orgue ad lib.). Paris. 3 s.

Moe, Benna (1897-1983). Kilden. Sang og klaver. Manuskript. 3 s. Komponeret 1915.

----- 3 sange af "Tornerose". Manuskript. 8 s. Komponeret 1915.

Novi, Beate (1883-1981). Tre Sange med Klaver. Op. 4. Ed. Dania, cop. 1939. 3 s.

Rossetti, Manolita de Anduaga. Traurig sind meine Lieder. Sang og klaver. Stockholm. 2 s.

Rostgaard Evald, Mary. Rytmeleg for violin, soprano, blokfløjte, alt-blokfløjte, klaver, tromme, claves, kastagnetter, triangel, tamburin og bækken. Wilh. Hansen, cop. 1960. Spillepartitur. 7 s.

Schrøder, Emanuela (1858-1928). Giv mig en Blomst, mens jeg lever. For en Sangstemme med Piano. Wilh. Hansen. 1 s.

Sehested, Hilda (1858-1936). Morceau Pathétique pour Trombone et Piano. Paris, cop. 1923. 10 s.

White, Maude Valerie. Absent yet Present. Sang og Klaver. London. 9 s.

LYDOPTAGELSER

Fra juleballet i Pumpehuset i København 17.12.88:

3 kassettebånd med liveoptagelser af GO FOUR, ELEKTRA og GIRLS, GIRLS.

SKIRTS. Demobånd, indspillet 1988. Et nyt dansk rock-band bestående af: Susan Mortensen, guitar, Line Wadum, guitar, Stella Randal, bas/vocal, Susanne Carlsen, trommer. På demobåndet spiller SKIRTS "You & I" (Stella Randal), "If you really want me" (fælleskomposition), "Hooker's song" (Stella Randal).

KVINDER I MUSIK - KIM

Bestyrelse:

* Birgitte Alsted			
Bagerstræde 3, 4. tv., 1617 København V	31	23	09 06
* Marianne Kragh			
Brøndlundsvej 15, 2900 Hellerup	31	61	18 60
(MI ons.-fre. 9-15)	31	14	13 35
* Musse Magnussen, Egmont Kollegiet v. 507	31	35	45 75
Nørre Allé 75, 2100 København Ø			v. 507
* Nancy Neukirch			
Paltholmterrasserne 38D, 3520 Farum	42	95	56 39
* Tove Nørholt			
Ved Amagerport 14, 2. tv., 2300 København S	31	95	05 45
* Lise Rydstrøm			
Ægirsgade 62, 2200 København N	31	81	56 17

Bladudvalg:

* Bi Gram			
Helmsvej 12 A, 2880 Bagsværd	42	98	69 09
* Musse Magnussen			
* Lise Rydstrøm			

Koncertudvalg:

* Birgitte Alsted			
* Eva Bruun Hansen			
Tornestykket 19, 2720 Vanløse	31	74	05 02
* Tove Krag (biblioteket)	31	12	42 74
* Marianne Rottbøll			
Hillerødgade 162, 2400 København NV	31	19	95 04

PR-udvalg:

* Marianne Kragh			
* Musse Magnussen			

ROSA (Dansk Rock Samråd):

* Nancy Neukirch			
* Marianne Rottbøll			

CFK (Center for formidling af kvindeskultur):

* Tove Krag			
-------------	--	--	--

Kasserer:

* Tove Nørholt			
----------------	--	--	--

Arkivar:

* Tove Krag			
-------------	--	--	--

KiM-nyts redaktion

Lise Rydstrøm	31	81	56	17
Bi Gram	42	98	88	07
Merete Wendler	31	56	51	81
Musse Magnussen (ansvarshavende)	31	35	45	75 lok. 507

KiMs gironr.: 8 03 15 25
Kasserer: Tove Nørholt 31 95 05 45

KiM-nyt udkommer 4 gange om året
Medlemsskab + abonnement: 125 kr
Abonnement (kun for institutioner): 100 kr

KiMs sekretariat og KiM-arkivet:
Tove Krag. Musikkonservatoriets bibliotek: 31 12 42 74

NY DEADLINE: 1. JUNI 1989

KiM-nyts adresse:

v/ Musse Magnussen
Egmont Kollegiet, v. 507
Nørre Allé 75
2100 København Ø

Trykkested: E.N. Offset, Nørregade 28 B, København

Layout: Skrivertøserne I/S, Farum og KiM-nyts redaktion.

ISSN: 0903-6598